

ایجاد برنامه آموزش زبان در دوره اول ابتدایی: باید‌ها و نبایدها^۱

فاطمه جعفرخانی^۲

اسماعیل زارعی زوارکی^۳

علی دلاور^۴

تاریخ وصول: ۹۴/۲/۱۷

تاریخ پذیرش: ۹۴/۶/۶

چکیده

مطالعه حاضر با هدف بررسی ایجاد برنامه آموزش زبان انگلیسی در دوره اول ابتدایی در ایران انجام شده است. این مطالعه از نوع توصیفی پیمایشی است. اطلاعات با فیش‌برداری از منابع متعدد و مطالعه برنامه آموزش زبان در کشورهای موفق آسیایی جمع‌آوری و تحلیل شد. در مرحله بعد سه نمونه پرسش‌نامه محقق ساخته جهت نظرسنجی از متخصصان آموزش زبان تنظیم گردید. تمام نظرات نسبتاً موافق و کاملاً موافق انتخاب شدند و نهایتاً در نظرخواهی سوم مورد بررسی، اصلاح و تایید نهایی قرار گرفت. برای تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و شاخص‌هایی مانند فراوانی، میانگین، انحراف استاندارد و در سطح آمار استنباطی آزمون تی تک نمونه با استفاده از نرم‌افزار مورد محاسبه قرار گرفت. سپس بر اساس نمرات به دست آمده که از (۰) تا (۵) را شامل می‌شد - مرتب و مشخص شدند. صاحب‌نظران با نمره میانگین ۴/۶۴ برنامه آموزش زبان انگلیسی در دوره اول ابتدایی در ایران را ضروری دانستند. اهداف آموزش زبان انگلیسی و میزان تأکید مهارت‌های زبانی طبق نظر متخصصان تعیین گردید. با توجه به نظر موافق اکثریت صاحب‌نظران و فشار روزافزون والدین برای حضور کودکان در آموزشگاه‌های خصوصی در ساعات خارج از مدرسه جهت یادگیری زبان انگلیسی به نظر می‌رسد راه‌اندازی برنامه آموزش زبان انگلیسی در دوره اول ابتدایی می‌تواند به اجرای عدالت آموزشی برای همه کودکان ایرانی منجر شود.

واژگان کلیدی: آموزش زبان انگلیسی، برنامه درسی، دوره اول ابتدایی

۱. مستخرج از پایان نامه دکتری

۲. دکتری تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی (نویسنده مسئول) fatemehjafarkhani@gmail.com

۳. دانشیار گروه تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی ezaraii@yahoo.com

۴. استاد گروه سنجش و اندازه‌گیری دانشگاه علامه طباطبائی delavarali@yahoo.com

مقدمه

افزایش رشد آموزش زبان انگلیسی به عنوان زبان بین‌المللی تأثیرات زیادی بر سیستم آموزشی کشورهای مختلف گذاشته و بسیاری از کشورها آموزش زبان انگلیسی را در دوره ابتدایی به صورت رسمی آغاز نموده‌اند.

با عنایت به نظریه‌های روان‌شناسی رشد در زبان آموزی^۱ از آنجا که برای آموزش زبان خارجی به کودکان رویکردهای خاصی لازم است؛ توجه به نیاز، شرایط و محیط یادگیری با طراحی مناسب آموزشی می‌تواند به یادگیری مؤثر زبان خارجی منجر شود. بررسی اجمالی وضعیت آموزش زبان خارجی در نظام رسمی آموزش و پرورش کشور ایران حاکی از آن است که عامل سن در آموزش زبان نادیده گرفته شده است. آموزش زبان خارجی در دوره راهنمایی (نظام قدیم) یا دوره اول دبیرستان (نظام جدید) یعنی در آستانه بلوغ به دانش‌آموزان آموزش داده می‌شود که سن مناسبی نیست (براون^۲، ۲۰۱۱). به طوری که توانایی‌های فراگیری زبان خارجی در این زمان رو به کاهش می‌رود.

در ایران از آنجا که برنامه آموزش زبان به صورت رسمی و متمرکز در برنامه درسی ملی وجود ندارد والدین با صرف هزینه و زمان کودکان خود را در آموزشگاه‌های مختلف نه فقط برای آموزش یک زبان بلکه زبان‌های دیگر ثبت‌نام می‌کنند و نسبت به نتایج آن حساسیت نشان می‌دهند. همچنین بسیاری از مدارس ابتدایی غیرانتفاعی و مهدکودک‌ها برنامه آموزش زبان‌های خارجی را به صورت غیر رسمی دنبال می‌کنند. در هر کدام از این مراکز، آموزش زبان با رویکردهای متفاوتی هدف‌گذاری شده و روش‌های مختلفی با انتخاب کتاب‌های متنوع اجرا می‌شود به طوری که رویکرد ثابتی برای فرایند آموزش و یادگیری زبان در آن‌ها دنبال نمی‌شود. همچنین همه اقشار جامعه بطور یکسان به این مراکز دسترسی ندارند.

در دوره‌ی بعد از ابتدایی آموزش زبان انگلیسی به صورت رسمی در آموزش و پرورش آغاز می‌شود و این در حالی است که معلم در کلاس‌های نسبتاً پرجمعیت با سطوح مختلفی

-
1. Critical Period
  2. Brown, H. Douglas

از زبان آموزان مواجه می‌شود. این چند سطحی در سواد زبانی در یک کلاس نه تنها برای معلمان بلکه برای مسئولین اجرایی مدارس نیز مشکلاتی فراهم می‌آورد. وقتی امکانات اجرایی مدارس، میزان حمایت والدین و نیز امکانات محلی یکسان نباشد نابرابری در سطح جامعه برای آموزش زبان خارجی به دانش آموزان شکل می‌گیرد.

هیروفومی^۱ (۲۰۱۳) با انتقاد از سیستم غیرمتمرکز آموزش زبان در مدارس ابتدایی ژاپن عقیده دارد که این نوع سیستم منجر به بروندهای ناهماهنگ در سطح شهر استان یا منطقه می‌شود. وی پیشنهاد داده که اهداف برنامه آموزش زبان‌های خارجی من جمله زبان انگلیسی می‌باید مطابق با استانداردهای آموزش زبان در برنامه درسی ملی تعریف شود و آموزش دوره ابتدایی از پایه اول آغاز شود (بوتلر^۲، ۲۰۰۷). چراکه در آینده نزدیک آموزش زبان به عنوان موضوع اصلی برنامه درسی با اختصاص ساعات بیشتر مانند کشورهای کره و تایوان مطرح خواهد شد. استفاده از روش‌های نوین آموزش و برنامه‌ریزی برای تربیت معلمان خبره و تخصیص بودجه کافی از دیگر پیشنهادهای هیروفومی است.

نتایج تحقیق لیاقت‌دار، بیرمی‌پور و محسنی مقدم (۱۳۸۸) نشان می‌دهد که از نظر دبیران زبان انگلیسی آموزش و پرورش، چهار مؤلفه اساسی پژوهش یعنی: نیروی انسانی لازم، کتاب‌های درسی مناسب، و قابلیت و توان دانش‌آموزان جهت تحقق آموزش زبان انگلیسی در دوره ابتدایی بیش از سطح متوسط وجود دارد و تنها مؤلفه امکانات فنی و اجرایی، جهت ارایه آموزش زبان انگلیسی در دوره ابتدایی در مؤلفه‌های پنج‌گانه یکسان نمی‌باشد. بیشترین امکان مربوط به سوال پنجم پرسشنامه یعنی «قابلیت و توانایی دانش‌آموزان جهت پذیرش طرح مذکور» و کم‌ترین امکان مربوط به سوال دوم پرسشنامه یعنی «امکانات فنی و اجرایی لازم جهت تحقق آموزش زبان انگلیسی در مقطع ابتدایی» گزارش شده است. کیانی (۱۳۹۰) نیز در ارزیابی و نقد برنامه درسی ملی آموزش زبان‌های خارجی، عدم توجه به امر نیازسنجی، سهم نبودن ذینفعان در تدوین سند و در نهایت نبود برنامه آموزش زبان در دوره ابتدایی را تأکید نموده‌اند. اما برای تهیه یک برنامه آموزشی مناسب این نکته مهم است که اهداف

1. Hirofumi

2. Butler

زبان‌آموزی در دوره ابتدایی از کدام پایه آغاز و کدام مهارت‌های زبانی مورد توجه قرار گیرد.

عبدالرحیم‌زاده، صدیقی و یمینی (۲۰۰۷) امکان اجرای آموزش زبان انگلیسی را از کلاس سوم ابتدایی با رویکرد مبتنی بر خواندن بررسی کرده و نتیجه را موفقیت‌آمیز گزارش کرده‌اند. هدف اصلی تحقیق آن‌ها ارائه‌ی دلیلی قابل قبول برای شروع آموزش زبان انگلیسی از دوره ابتدایی ذکر شده است. از آنجا که امکانات اجرایی برای فناوری‌های نوین در سند تحول بنیادین نظام آموزش و پرورش در نظر گرفته شده چنانچه برنامه مناسب آموزش زبان به درستی طراحی شود می‌توان به نتایج یادگیری مطلوب زبان آموزان امیدوار بود.

نتیجه تحقیقات دیگر کشورهای آسیایی در زمینه آموزش زبان انگلیسی در دوره ابتدایی حاکی از آن است که در یک دسته از این کشورها مانند سنگاپور، مالزی و چین این برنامه به صورت رسمی وارد برنامه آموزش شده و پژوهش‌های مختلف در پی بررسی نواقص و بهبود اجرای آن است. در دسته دیگر از کشورهای آسیایی مانند ژاپن برنامه آموزش زبان به صورت غیررسمی اجرا می‌شود و بیشتر پژوهش‌ها در صدد بررسی ناهماهنگی‌های حاصل از اجرای آن است (ژانگ^۱، ۲۰۱۲؛ سانگ^۲، ۲۰۱۱؛ هاشیموتو^۳، ۲۰۱۱؛ کاشی هارا^۴، ۲۰۱۱؛ گارتن، کوپلند و برنز^۵، ۲۰۱۱).

در داخل کشور نیز تحقیقات متفاوت و پراکنده‌ای صورت گرفته ولی تحقیق حاضر در صدد بررسی برنامه آموزش زبان انگلیسی در دوره ابتدایی و یافتن پاسخ به سوالات زیر بوده است:

اهداف برنامه آموزش زبان انگلیسی دوره‌ی اول ابتدایی با توجه به تجارب برنامه‌های آموزشی در کشورهای موفق آسیایی کدامند؟

ضرورت و اهمیت آغاز آموزش زبان انگلیسی در دوره‌ی اول ابتدایی از کدام پایه است؟

ترتیب اهمیت مهارت‌های زبانی آموزش زبان انگلیسی در دوره‌ی اول ابتدایی چیست؟

1. Zhang, Song, Hashimoto, Kashihara, Garton, Copland, Burns
2. Song
3. Hashimoto
4. Kashihara
5. Garton, Copland, Burns

روش پژوهش

این پژوهش از نوع توصیفی پیمایشی است. در بخش اول به روش توصیفی-تحلیلی، طبق مدل پژوهشی جورج. زد. اف بردی^۱ با مراجعه به اسناد و متون برای دستیابی به اطلاعات موجود در رابطه با تجارب برنامه‌های آموزشی زبان در کشورهای موفق آسیایی انجام شد. در بخش دوم، نظرسنجی از صاحب‌نظران داخلی به شیوه دلفی در جمع‌آوری داده‌ها استفاده شد. با هدف نظرسنجی و اجرای پرسشنامه، کلیه اساتید و کارشناسان رشته آموزش زبان انگلیسی به عنوان جامعه آماری در نظر گرفته شدند.

آزمودنی‌ها: از آنجا که از روش نمونه‌گیری هدفمند^۲ استفاده شد، متخصصان آموزش زبان انگلیسی از سه دانشگاه و معلمان زبان از شش آموزشگاه زبان در تهران انتخاب شدند. عنوان طرح پژوهشی: در این پژوهش از طرح آزمایشی پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه کنترل استفاده گردید و دو گروه به صورت تصادفی انتخاب شدند.

ابزار: اطلاعات با فیش‌برداری از منابع متعدد و نیز پرسش‌نامه محقق‌ساخته جمع‌آوری شد. برای سنجش روایی پرسش‌نامه از روش اعتبار محتوی و برای سنجش پایایی آن از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که ضریب آلفای کرونباخ برای پرسش‌نامه ۰/۷۵ به دست آمد. شیوه اجرا: برای جمع‌آوری داده‌ها پس از بررسی وضع موجود برنامه‌های آموزشی زبان انگلیسی به کودکان در داخل کشور از طریق مراجعه به منابع الکترونیکی و مکاتبه و مصاحبه با منابع انسانی معتبر و مراکز آموزشی، تجارب کشورهای موفق آسیایی مانند مالزی و سنگاپور^۳ در خصوص برنامه آموزش زبان انگلیسی بررسی شد. همچنین جهت منابع تکمیلی مروری بر برنامه‌های آموزش زبان در کشورهای چین و ژاپن نیز انجام گرفت. در مرحله بعدی، پرسش‌نامه با استفاده از اطلاعات به دست آمده از مرحله قبلی، طراحی و برای صاحب‌نظران انتخابی ارسال شد. در این مرحله برای ۱۰۱ نفر از طریق حضوری و پست الکترونیکی پرسش‌نامه ارسال شد که ۹۲ نفر پاسخ دادند. اطلاعات به دست آمده از این

1. George. Z. F. Bereday

2. Purposive Sampling

۳. بر اساس گزارش مرکز مطالعات تحقیقاتی سازمان بین‌المللی تحصیلی (EF)

مرحله، بررسی و تجزیه و تحلیل شد. میانگین سنی این افراد ۳۲ سال با حداقل ۲۴ سال و حداکثر ۵۵ سال بود. پرسش نامه دوم با لحاظ کردن نظرات مشترک متخصصان مجدداً ارسال شد. با توجه به نظر اکثریت نظردهندگان (۹۲ نفر) یافته‌ها تعیین و مورد بررسی، اصلاح و تایید نهایی قرار گرفت. از آنجا که اکثر متخصصان در دور اول نظرسنجی نسبت به پشتیبانی از یادگیری در خارج از کلاس اشاره کرده بودند در دور دوم سوالی مبنی بر پشتیبانی از یادگیری با تأکید بر فناوری‌ها طراحی گردید.

داده‌های حاصل از اجرای پرسشنامه با استفاده از روش‌های آماری به دقت مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. برای تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و شاخص‌هایی مانند فراوانی، میانگین، انحراف استاندارد و در سطح آمار استنباطی آزمون تی تک نمونه با استفاده از نرم افزار^۱ مورد محاسبه قرار گرفت. سپس در هر یک از محورهای اهداف و نیاز بر اساس نمرات به دست آمده که از (۰) تا (۵) را شامل می‌شد - مرتب و مشخص شدند. بر اساس این داده‌ها به سوال‌های تحقیق پاسخ داده شد.

یافته‌های پژوهش

سوال اول: اهداف برنامه آموزش زبان انگلیسی دوره‌ی اول ابتدایی با توجه به تجارب کشورهای موفق آسیایی کدامند؟

در بررسی که در باره اهداف آموزش زبان انگلیسی در چند کشور آسیایی انجام گرفت نتایج به شرح جدول شماره ۱ بدست آمد.

جدول ۱. مقایسه‌ای از نتایج اجرای برنامه آموزش زبان چند کشور آسیایی در دوره‌ی ابتدایی

کشور	اهداف	سن دستیابی	رویکرد	تعداد جلسات	تاثیر تعاملات جهانی	روند ارزشیابی
چین	تجهیز دانش آموزان به مهارت های اولیه زبان جهت برقراری ارتباط موثر در زمینه های مختلف زندگی متناسب با سطح رشد آنها.	۳ تا ۴ سالگی	رویکرد تلفیقی	۲۰ جلسه	♦ زبان انگلیسی به عنوان زبان دوم و زبان تدریس دروس علوم و ریاضی	به دلیل پیامدهای نامطلوب از نظر ناهماهنگی محتوا و یادگیری آن
ژاپن	در پایان سه ساله اول دوره ابتدایی هر دانش آموز هفتاد درصد از مهارت ها را مطابق استانداردهای کمبریج به دست آورده است	۳ تا ۴ سالگی	رویکرد تلفیقی	۲۰ جلسه	♦ با توجه به بازده نامطلوب استانداردهای زبان آموزی و مسئله رقابت اقتصادی به عنوان پیش نیاز آینده کاری دانش آموزان بیشتر والدین فرزندان خود را به مدارس خصوصی یا بین المللی برای یادگیری بهتر زبان فرستادند.	زبان مادری نقش خود را در دیگر دروس دوباره بدست آورد ولی معلمان بومی زبان انگلیسی جهت تقویت زبان وارد سیستم آموزشی مدارس شدند.

انگلیسی زبان بین
المللی در تجارت،
علوم و فناوری است.
توانایی نوشتن و
صحبت به زبان
انگلیسی از
مهارت‌های مهم برای
ترویج دانش آموزان
خواهد بود.
برنامه آموزش زبان
انگلیسی در صدد آن
است تا دانش آموزان
را یادگیرندگانی
مادام‌العمر و مستقل،
متفکر و خلاق و در
زندگی رشد دهد به
نحوی که قادر به حل
مسائل زندگی واقعی
و تعامل موثر با محیط
اطراف به زبان
انگلیسی باشند.
برای رسیدن به این
مقصد برنامه‌های
درسی و فعالیت‌های
میان‌درسی برای
دانش آموزان به
منظور بکارگیری
زبان انگلیسی در
موقعیت‌ها و زمینه
های گوناگون
طراحی شده است.

تربیتی

تربیتی

تربیتی

♦ به دلیل ضعف در
توانش زبانی و نیز
نبود معلمان باتجربه
در مدارس دولتی
هنوز زبان انگلیسی
یکی از دروس
سخت به نظر دانش
آزمون‌های ملی:
آزمون پایان دوره
اینکه از کلاس اول
ابتدایی (۱۲ ساله)
یادگیری آن را آغاز
نموده‌اند.
از دروس زبان
♦ زبان انگلیسی به
عنوان زبان اول در
کشور اعلام شده
است و برای کلیه
مردم سنگاپور کلیه
ارتباطات و معاملات
اجتماعی و خواندن و
نوشتن به زبان
انگلیسی انجام می
شود.
♦ در مدارس هم به
عنوان زبان اول،
آموزش کلیه
دروس به غیر از
زبان مادری به زبان
انگلیسی انجام
می‌شود

دانشگاه‌های (۱۹)

ساله)

کشور	اهداف	سن دستیابی	رویکرد	تعداد جلسات	تاثیر تعاملات جهانی	روند ارزشیابی
ژاپن	رشد و گسترش درک و توانش زبانی دانش آموزان با فراهم سازی فرایند یادگیری در جهت ایجاد نگرش مثبت، رشد مهارت های شناختی، گسترش آگاهی فرهنگی، و توان بکارگیری راهبردهای یادگیری در جهت ایجاد یادگیرندگانی مستقل	پایه سوم ابتدایی		۴۰ جلسه در هفته، چهار روز در هفته	پایین آمدن سن یادگیری اجباری زبان انگلیسی از ۱۱ سال به ۹ سال در سال ۲۰۰۱	ارزشیابی مستمر از عملکرد دانش آموزان
ژاپن	گسترش درک دانش آموزان از زبان و فرهنگ دیگر ملل با تجربه یادگیری زبان خارجی				از سال ۲۰۱۱ در مدارس ابتدایی با عنوان "فعالیت های زبان خارجی" وارد مدارس ابتدایی شد تا به عنوان یک درس اختیاری دانش آموزان به زبان انگلیسی تسلط یابند و بتوانند در بازار جهانی علم و اقتصاد رقابت کنند.	ارزشیابی تکوینی برای تعیین میزان مهارت های دانش آموزان از زبان آموزی انجام می شود.
ژاپن	ایجاد نگرش مثبت نسبت به تعامل با زبان انگلیسی آشنایی دانش آموزان با صدا و اصطلاحات ساده زبان انگلیسی پرورش پایه ای برای توانش ارتباطی به زبان انگلیسی با استفاده از فعالیت های مختلف در راستای اهداف یاد شده	پایه دوم و سوم ابتدایی		۴۵ جلسه در هفته ای در هفته		

همچنین در جدول شماره ۱۲ اهداف آموزش زبان انگلیسی بطور معناداری ($p < 0.05$) بانمره میانگین بالاتر از ۴ از نظر متخصصان بدست آمد.

جدول ۲. یافته‌های تحقیق در خصوص بخش اهداف آموزش زبان انگلیسی دوره‌ی اول ابتدایی

مولفه‌ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	مقدار تی	سطح معناداری
ایجاد نگرش مثبت به زبان خارجی	۹۲	۴/۵۵	۱/۶۰	۹۱	۱۱/۴۶	۰/۰۰۱
ایجاد قدرت آگاهی به جهان اطراف	۹۲	۴/۳۰	۱/۷۳	۹۱	۷/۹۳	۰/۰۰۱
ایجاد آگاهی اجتماعی	۹۲	۴/۲۵	۲/۷	۹۱	۷/۱۰	۰/۰۰۱
ایجاد آگاهی نسبت به زبان خارجی	۹۲	۴/۵۵	۲/۵	۹۱	۱۳/۵۸	۰/۰۰۱
ایجاد روحیه تلاش و اعتماد در کاربرد زبان	۹۲	۴/۴۵	۳/۱	۹۱	۹/۴۴	۰/۰۰۱
ایجاد و تقویت مهارت های شناختی	۹۲	۳/۹۵	۲/۹۰	۹۱	۵/۵۹	۰/۰۰۱
پشتیبانی از تلفیق موضوعات درسی مختلف	۹۲	۴/۲۰	۳/۵	۹۱	۶/۹۹	۰/۰۰۱
افزایش رشد هیجانی، تخیلی و هنری	۹۲	۴/۱۵	۳/۷	۹۱	۷/۶۶	۰/۰۰۱

سوال دوم:

ضرورت و اهمیت آغاز آموزش زبان انگلیسی در دوره‌ی اول ابتدایی از کدام پایه است؟

جدول ۳. یافته‌های تحقیق در خصوص بخش ضرورت آغاز آموزش زبان انگلیسی دوره‌ی اول ابتدایی

مولفه‌ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	مقدار تی	سطح معناداری
ضرورت راه اندازی آموزش زبان دوره ی ابتدایی	۹۲	۴/۵۵	۱/۶۰	۹۱	۱۰/۱۰۰	۰/۰۰۱
شروع آموزش از پایه اول	۹۲	۳/۷۵	۳	۹۱	۲/۳۸۰	۰/۰۲۸

۰/۰۰۱	۶/۲۹۶	۹۱	۱/۹	۴/۳۰	۹۲	شروع آموزش از پایه دوم
۰/۰۰۱	۸/۱۰۷	۹۱	۱/۵	۴/۶۰	۹۲	شروع آموزش از پایه سوم
۰/۰۰۱	۱۹/۶۱۵	۹۱	۲/۹	۴/۸۰	۹۲	تاثیر بر پیشرفت زبانی دانش آموزان

جدول شماره سه نظرات متخصصان را در خصوص بخش تعیین ضرورت‌ها نشان می‌دهد. نمره ضرورت راه‌اندازی برنامه آموزش زبان در دوره ابتدایی ۴/۶۴ با انحراف معیار ۰/۶۰ است.

در خصوص راه‌اندازی برنامه آموزش زبان از پایه‌های مختلف در دوره‌ی اول ابتدایی جدول فوق نشان می‌دهد که پایه اول با کمترین نمره به میزان ۳/۹۰ با انحراف استاندارد ۱/۱ و پایه سوم با بیشترین نمره یعنی ۴/۴۵ با انحراف استاندارد ۰/۹۰ همراه بوده است. میانگین نمره امکان پیشرفت زبانی دانش آموزان دوره ابتدایی با آموزش زبان انگلیسی ۴/۸۰ با انحراف استاندارد ۰/۴۳ بوده است. مقدار تی مشاهده شده برای همه مولفه‌ها معنادار است. ($p < 0.05$)

سوال سوم:

ترتیب اهمیت مهارت‌های زبانی آموزش زبان انگلیسی در دوره‌ی اول ابتدایی چیست؟

جدول ۴: یافته‌های تحقیق در خصوص بخش اهمیت مهارت‌های زبانی پایه‌ی اول دوره‌ی ابتدایی

مولفه‌ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	مقدار تی	سطح معناداری
مهارت شنیداری	۹۲	۴/۷۰	۱/۷۳	۹۱	۱۰/۳۷	۰/۰۰۱
مهارت گفتاری	۹۲	۴/۲۰	۲/۹۶	۹۱	۴/۴۸	۰/۰۰۱
مهارت خواندن	۹۲	۲/۸۵	۳/۱۲	۹۱	۶/۴۱	۰/۰۰۱
مهارت نوشتن	۹۲	۲/۳۰	۳/۶۰	۹۱	۵/۰۳	۰/۰۰۱

جدول شماره ۴ در خصوص مهارت‌های زبانی در پایه‌ی اول دوره‌ی ابتدایی نشان می‌دهد که مهارت شنیداری با نمره میانگین ۴/۵۲ و انحراف میانگین ۰/۸۰ بالاترین نمره را از میان چهار مهارت به خود اختصاص داده است مهارت گفتاری در رتبه دوم از میان چهار مهارت با میانگین نمره ۴/۱۸ و انحراف معیار ۱/۰۷ بدست آمده است. برای مهارت‌های خواندن

نمره میانگین ۳/۰۶ با انحراف معیار ۱/۳۰ ولی برای مهارت نوشتن نمره میانگین ۲/۶۴ با انحراف ۱/۰۸ بدست آمده است. میزان تی مشاهده شده برای همه مهارت‌ها معنادار است. ($p < ۰/۰۵$)

جدول ۵. یافته‌های تحقیق در خصوص بخش اهمیت مهارت‌های زبانی پایه‌ی دوم دوره‌ی ابتدایی

مولفه‌ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	مقدار تی	سطح معناداری
مهارت شنیداری	۹۲	۴/۷۵	۱/۵۵	۹۱	۱۴/۲۲	۰/۰۰۱
مهارت گفتاری	۹۲	۴/۳۰	۱/۸۶	۹۱	۶/۷۲	۰/۰۰۱
مهارت خواندن	۹۲	۳/۷۰	۲/۱۷	۹۱	۲/۶۶	۰/۰۱۵
مهارت نوشتن	۹۲	۳/۲۵	۲/۵۰	۹۱	۱/۹۶	۰/۰۰۳

جدول شماره ۵ در خصوص مهارت‌های زبانی برای پایه‌ی دوم ابتدایی نشان می‌دهد که مهارت شنیداری بالاترین نمره میانگین ۴/۵ را با انحراف معیار ۱/۷۱ به خود اختصاص داده است.

برای مهارت گفتاری میانگین نمره ۴/۲۴ و انحراف معیار ۰/۸۷ بدست آمده است. مهارت‌های خواندن و نوشتن به ترتیب با نمرات میانگین ۳/۵۸ و ۳/۲۷ با انحراف معیارهای ۱/۰۹ و ۱/۰۶ در مراحل بعدی قرار گرفته‌اند.

میزان تی مشاهده شده برای همه مهارت‌ها معنادار است. ($p < ۰/۰۵$)

جدول ۶. یافته‌های تحقیق در خصوص بخش اهمیت مهارت‌های زبانی پایه‌ی سوم دوره‌ی ابتدایی

مولفه‌ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	مقدار تی	سطح معناداری
مهارت شنیداری	۹۲	۴/۹۵	۱/۲۲	۹۱	۳۹	۰/۰۰۱
مهارت گفتاری	۹۲	۴/۷۰	۱/۵۷	۹۱	۱۳/۳۰۹	۰/۰۰۱
مهارت خواندن	۹۲	۴	۲/۰۲	۹۱	۴/۳۵۹	۰/۰۰۱
مهارت نوشتن	۹۲	۳/۸۵	۱/۹۸	۹۱	۳/۸۴۷	۰/۰۰۱

با توجه به جدول شماره ۶ مشخص است که اهمیت هر چهار مهارت زبانی از نظر متخصصان در پایه سوم بطور معناداری ($p < ۰/۰۵$) بالاتر از ۴ بدست آمده است.

جدول ۷. یافته‌های تحقیق در خصوص بخش اهمیت پشتیبانی آموزش خارج از کلاس

مولفه‌ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	مقدار تی	سطح معناداری
کامپیوتر	۳۳	۳/۸۸	۰/۸	۷/۶	۰/۰۰۱
موبایل	۳۳	۳/۹۱	۰/۹		

با توجه به جدول شماره ۷ مشخص است که نظر متخصصان مبنی بر پشتیبانی از یادگیری در خارج از ساعات کلاسی در دو دسته کلی مبتنی بر کامپیوتر و موبایل بالاتر از حد میانگین بدست آمده است. برای موبایل میانگین ۳/۹۱ و برای کامپیوتر میانگین ۳/۸۸ محاسبه شده که هر دو در سطح معین تی معنادار هستند. ($p < 0/05$)

بحث و نتیجه‌گیری

در ارتباط با سوال اول پژوهش با بررسی که در کشورهای آسیایی انجام گرفت مشخص شد که آموزش زبان انگلیسی در دوره اول ابتدایی با اهدافی مشابه در کشورهای مختلف آسیایی برنامه‌ریزی شده است. بطور کلی یک دسته از این کشورها بصورت غیرمتمرکز با اختصاص ساعات کمتر در طول هفته اقدام به آموزش زبان انگلیسی در دوره ابتدایی نموده‌اند و دسته دوم کشورهای هستند که با آگاهی کامل برنامه‌ریزی برای آموزش زبان انگلیسی در دوره ابتدایی را با اختصاص ساعات بیشتر و حمایت از منابع مورد نیاز انجام داده‌اند. محصور نشدن یک کشور در مرزهای زبان مادری، دست‌یابی به آگاهی فرهنگی، جلوگیری از افت کیفیت مراکز علمی در پی مبادلات تجاری بهتر، و بهره اقتصادی از جمله نکات مورد توجه این کشورها در آموزش زبان خارجی در دوره ابتدایی بوده است. از طرف دیگر بالداف، کاپلان، کاموانگملو و بریانت (۲۰۱۱) در تحقیق خود که در باره آموزش زبان خارجی در کشورهای آسیایی انجام داده‌اند می‌نویسند عدم موفقیت بالای بسیاری از این کشورها در کسب نتایج برتر زبان‌آموزی در دوره ابتدایی به دلیل ناهماهنگی سیاست‌های دولت با بخش خصوصی در آموزش زبان خارجی یا انگلیسی بوده است.

یافته‌های جدول شماره ۲ نشان می‌دهد کلیه مولفه‌های اهداف آموزش زبان انگلیسی بطور معناداری بیش از حد میانگین برای دوره‌ی ابتدایی تایید شده است. تاثیر آموزش زبان انگلیسی بر پیشرفت زبانی دانش‌آموزان نیز به طور معناداری نزدیک به بیشترین مقدار نمره میانگین (۴/۸۰) از طرف متخصصان تایید شده است. نتایج این بخش با دلایل کیرک پاتریک^۱ (۲۰۱۲) و کرستن و رود^۲ (۲۰۱۳) در ارتباط با شروع آموزش زبان انگلیسی به عنوان زبان خارجی در دوره‌ی ابتدایی هم‌خوانی دارد.

واضح است که کشورها در پی پیامدهای مثبت زبان آموزی، توجه اقتصادی قوی‌تری برای صرف امکانات بیشتر در آموزش زبان‌های خارجی و دستیابی به اهداف غایی خود در تعاملات جهانی ارائه می‌دهند. پس با توجه به مقتضیات و نیاز کنونی جامعه و ضرورت توانایی برقراری ارتباط موثر شهروندان با سایر ملل دنیا به نظر می‌رسد بهتر است آموزش زبان به عنوان زبان خارجی در مدارس ابتدایی مورد توجه مسئولین آموزش قرار گیرد. این نتایج با یافته‌های تحقیق هو و مکی لی^۳ (۲۰۱۲)؛ دیویس، سوادو و اوتانی^۴ (۲۰۱۱)؛ در ارتباط با برنامه آموزش زبان در مدارس ابتدایی کشورهای چین و ژاپن، تایوان و کره جنوبی مطابقت دارد.

در ارتباط با سوال دوم پژوهش معلوم شد که الزام به اجرای آموزش زبان انگلیسی در دوره‌ی اول ابتدایی با موافقت متخصصان به طور معناداری بیش از سطح متوسط (۴/۶۴) است. بنابراین امکان اجرای برنامه آموزش زبان انگلیسی از پایه اول ابتدایی وجود دارد (۳/۹۰) هر چند که پایه سوم ابتدایی بیشترین امتیاز (۴/۴۵) را نسبت به دو پایه دیگر کسب کرده است.

در بخش تعیین مهارت‌های زبانی نتایج نشان می‌دهد که برای هر سه پایه در دوره‌ی اول ابتدایی تاکید متخصصان برای مهارت‌های شنیداری و گفتاری به طور معناداری بیش از سطح متوسط است. نمره مهارت نوشتن برای پایه اول پایین‌تر از سطح میانگین است (۲/۶۴) و برای

-
1. Kirkpatrick
  2. Kersten & Rohde
  3. Hu & Mckay Lee
  4. Davies, Tsuido, Otani

پایه دوم کمی بالاتر از سطح میانگین بدست آمده است (۳/۲۷). ولی برای پایه سوم میانگین مهارت نوشتاری به طور معناداری بالاتر از حد متوسط بدست آمده است. برای مهارت نوشتاری در پایه دوم بررسی بیشتری نیاز است و این بدان معناست که اختلاف نظر در میان متخصصان در مورد شروع مهارت نوشتن وجود دارد. یکی از این دلایل می‌تواند عدم تسلط کامل دانش‌آموزان پایه دوم ابتدایی بر مهارت‌های زبان فارسی باشد. همچنین وجود درس قرآن کریم که به نوعی آشنایی با زبان عربی است می‌تواند دلیل دیگری بر مخالفت متخصصان نسبت به شروع مهارت نوشتن و خواندن زبان انگلیسی در پایه دوم ابتدایی باشد. نتایج این بخش با تحقیق بالدف و همکاران (۲۰۱۱) برای کشورهای نپال و تایوان هم‌خوانی دارد.

یافته دیگر این تحقیق مبتنی بر نظر متخصصان در جهت حمایت از یادگیری در خارج از محیط کلاس درس می‌باشد. در جدول شماره ۶ تقسیم‌بندی این حمایت با استفاده از رسانه‌ها در دو دسته کلی مبتنی بر رایانه و مبتنی بر موبایل ارائه شده است که هر کدام توانایی‌های خاص خود را با توجه به سیستم عامل و امکانات موجود در آن ارائه می‌کند. در واقع کلیه والدین یا دیگر اعضای خانواده تخصص لازم برای کمک به آموزش زبان کودکان خود را ندارند و نیز امکان تمرین زبان در محیط واقعی وجود ندارد. از آنجا که در برنامه سند بنیادین نظام آموزش و پرورش کاربرد فناوری‌ها مورد توجه قرار گرفته است (۱۳۹۱) می‌توان با تکیه بر رویکرد تلفیقی در نظام آموزش با استفاده از وسایل ارتباطی نوین در جهت طراحی موثر آموزش زبان انگلیسی قدم برداشت. تمرکز اصلی یادگیری تلفیقی در گیسازی یادگیرنده است و این درگیری با کمک اینترنت و فناوری اطلاعات و ارتباطات به نحو بهتری فراهم می‌آید؛ مبانی این رویکرد عبارتند از:

- ترکیب متفکرانه از آموزش حضوری با آموزش برخط
- تفکر مجدد در طراحی دوره‌های درسی برای بالاترین حد ممکن درگیری یادگیرنده
- بازسازی و جایگزینی ساعت کلاس‌های سنتی (گریسون و وگان، ۲۰۰۸:۲۳).

فراهم‌سازی امکانات و آشناساختن بیشتر معلمان با مزایای بکارگیری فناوری در طراحی درس‌ها می‌تواند ترس ناشی از نوع فناوری، کمبود زمان و یا دیگر مشکلات آنان را کاهش دهد.

با توجه به این که بسیاری از کشورهای آسیایی مانند مالزی، سنگاپور، چین و ژاپن به آموزش زبان انگلیسی در دوره‌ی ابتدایی پرداخته‌اند نتایج این تحقیق می‌تواند کمک خوبی برای راه‌اندازی آموزش زبان در دوره‌ی اول ابتدایی در داخل کشور ایران باشد. از نکات برجسته این تحقیق توجه به مهارت‌های شنیداری و گفتاری در این دوره و نیز حمایت گسترده مسئولین در اجرای آن با توجه به امکانات نوین فناوری است. نکته مهم دیگر توجه به پایه‌ی تحصیلی است که در آن آموزش مهارت‌های خواندن و نوشتن به زبان انگلیسی آغاز می‌شود بطوری که اختلال در یادگیری زبان اول ایجاد نشود. پیشنهاد می‌شود از دیگر متخصصان آموزش زبان انگلیسی در سطح شهرستان‌های مختلف نظرخواهی برای مولفه‌های پرسشنامه انجام شود. همچنین راه‌اندازی بخش پژوهش و پشتیبان برای زبان‌آموزی آن هم در سطح محلی می‌تواند به نتایجی راه‌گشا در استان‌های مختلف برای آموزش زبان انگلیسی بیانجامد. از طرف دیگر توجه به انگیزه و پرورش مهارت معلم در فرایند اجرایی آموزش زبان به کودکان بسیار مهم است تا به قول ورشور^۱ (۲۰۱۲) بتوان با توسل به بک برنامه درسی محکم امکان اجرای موفق را در تمرین‌های روزانه کلاسی و دنیای ارتباطی امروزی داشت.

منابع

سند تحول راهبردی نظام تربیت رسمی و عمومی جمهور اسلامی ایران در افق چشم انداز. (۱۳۸۹). دبیرخانه شورای عالی آموزش و پرورش. قابل دسترسی از

سایت www.roshd.ir، بازیابی مهرماه ۱۳۹۱.

سند تحول بنیادین نظام آموزش و پرورش ایران. (۱۳۹۰). قابل دستیابی از

سایت www.moe.ir

عبدالرحیم زاده، سیدجمال؛ صدیقی، فیروز؛ یمینی، مرتضی. (۲۰۰۷). رویکرد مبتنی بر خواندن در آموزش زبان انگلیسی برای دانش آموزان ابتدایی. *مجله علوم انسانی و اجتماعی دانشگاه شیراز*. دوره ۲۶، شماره ۴.

کیانی، غلامرضا. (۱۳۹۰). نقد و بررسی طرح ملی: نگاهی دوباره به رویکرد برنامه درسی نسبت به آموزش زبان‌های خارجی. *فصلنامه پژوهش‌های زبان و ادبیات تطبیقی*. دوره ۲، شماره ۲.

لیاقت‌دار، محمد جواد؛ بیرمی پور، علی و محسنی مقدم، فریبا. (۱۳۸۸). بررسی زمینه‌های فرهنگی و روانی جامعه و نیز ظرفیت فراگیران برای تحقق آموزش زبان انگلیسی در دوره‌ی ابتدایی. *فصلنامه نوآوری‌های آموزشی*، شماره ۳۱، سال هشتم.

- Baldauf, Jr. Richard, Kaplan, Robert, B. Kamwangamalu, Nkonko, Bryant, Pauline. (2011). Success or failure of primary second/ foreign language programmes in Asia: What do the data tell us?, *Current Issues in Language Planning*, 12:2.
- Butler, G.Y. (2007). The Role of Teachers in English Language Education at the Elementary School Level in Taiwan, Korea and Japan. Selected Papers from the Twelfth International Symposium on English Teaching, PP.1-16. Taiwan: English Teachers Association/ ROC.
- Brown, H. Douglas. (2011). *Teaching by Principles: an Interactive Approach to Language Pedagogy*. Addison Wesley Longman, Inc.
- Davies, Walter; Tsuido, Kazuaki; Otani, Midori. (2011). The Challenges of Teaching English Language Classes in Japanese Primary Schools . 14: 33-46. Available at <http://ir.lib.hiroshima-u.ac.jp.00031116>. Pdf (accessed 22 April 2014).
- Garrison, D Randy; Voughan, Norman D. (2008). *Blended Learning in Higher Education*. Josseybass Publication. USA.
- Garton, Sue; Copland, Fiona; Burns, Anne. (2011). *Investigating Global Practices in Teaching English to Young Learners*. British council, Brand and Design. London. Retrieved from www.britishcouncil.org.
- Hashimoto, Kayoko. (2011). Compulsory' foreign language activities' in Japanese primary schools. *Current Issues in Language Planning*, 12:2, 167-184.
- Hirofumi, Wakita. (2013). *Elementary School English Education in Japan: Changing Policies, Issues and Challenges*. Retrieved from googlescholar.com, 1 May 2013.

- Hu, Guangwei. & McKay. Lee, Sandra. (2002). Recent Important Developments in Secondary English-Language Teaching in the People's Republic of China. *Language, Culture and curriculum*, Vol.15, No.1.
- Kirkpatrick, Andy. (2012). *English as an International Language in Asia: Implications for language education*. Springer Science and Business Medi Dordrecht.
- Kersten, Kristin & Rohde, Adreas. (2013). *Teaching English to Young Learners*. In Anna Flyman
- Kashihara, Testsuya. (2011). 12th OECD-Japan Seminar: Globalisation and Linguistic Competencies: Responding to Diversity in Language Environments, *English Education and Policy in Japan*. Retrieved on from www. Doaj on 1April 2013.
- Ministry of Malaysian Education. (2012). *Preliminary report: Malaysian Education Blueprint 2013-2025*. Available atwww.google.com. Pdf (accessed 20 September 2013).
- Song, J. J. (2011). English as an official language in South Korea: Global English or Social malady? *Language problems & Language Planning* 35: 35-55.
- Warschauer, Mark. (2012). The Changing Global Economy and the Future of English Teaching. *TESOL Quarterly*, Volume 34, Issue 3, 511-535. DOI: 102307. 3587741.
- Zhang, Dongbo. (2012). Chinese Primary School English Curriculum Reform. Perspectives on Teaching and Learning English Literacy in China, *Multilingual Education* 3. DOI: 10.1007.978-94-007-4994-8-5.